

Тут і зараз, як полюбляв казати мій давній друг, ми живемо в незрозумілому світі, в якому бути далекоглядним не означає далеко бачити. Тут, на висоті лету орла, у дві сотні футів над далекозахідним кряжем Вісконсину, де примхлива річка Міссісіпі визначає кордони. Зараз, рано-вранці, у п'ятницю, в середині липня, за кілька років від початку як нового століття, так і нового тисячоліття, коли все настільки заплутано, що, буває, сліпому легше щось передбачити, ніж нам із вами. Тут і зараз, о шостій годині ранку, у безхмарному небі щойно зійшло сонце. Величезна, самовпевнена жовто-біла куля підіймається, неначе вперше, і летить назустріч майбутньому, залишаючи позаду минуле, що постійно накопичується і минає, куля, яка, віддаляючись, засліплює всіх нас.

Вранішнє сонце торкається широких легких брижів, хвильки виграють яскравими відблисками. Сонячне проміння відбивається від залізничної колії Берлінгтон Нозерн і Санта-Фе, яка пролягає між узбережжям і дорогою, що належить округу Оо, відомої ще як Нейлгауз-роу. Вздовж стоять старенькі, зубожілі двоповерхові будинки, що неначе відвернулись від колії. Це найнижча точка затишного маленького містечка, що розкинулось на схід від нас на схилі.

Здається, округ Кулі затамував подих. Нерухоме повітря несе в собі таку вражаючу чистоту і свіжість, що, мабуть, за милю можна було б відчутти запах щойно висмикнутої з землі редиски.

Ми прямуємо на схід сонця повз задвірки і дахи Нейлгауз-роу, залишаючи позаду річку і блискотливу колію, а згодом

і ряд припаркованих мотоциклів «Гарлей Девідсон». Ці непривабливі маленькі будиночки було збудовано ще на початку щойно минулого століття для сталеварів, пресувальників та пакувальників, які працювали в Педерсоні на заводі з виробництва цвяхів. Розуміючи, що звичайні робітники не скаржитимуться на умови проживання, на будівництво витрачали якомога менше коштів. (Завод у Педерсоні, що неодноразово потерпав від невдач протягом 50-х, зрештою зазнав краху 1963 року.)

Припарковані «гарлеї» свідчать, що робітників заводу замінила банда байкерів. Жахаюча зовнішність власників мотоциклів: скуйовджене волосся, густі бороди, сережки у вухах пузатих чоловіків, чорні шкіряні куртки, далеко не повний комплект зубів — здавалось, іще більше доводила це припущення, але, як здебільше буває, вона відображала дійсність лише наполовину.

Нинішніх мешканців, що оселились у будиночках біля річки, не так уже й легко класифікувати. Місцеві жителі прозвали їх Грізною П'ятіркою. Вони мають кваліфіковані робочі місця на пивоварні у Кінгсленді, що розташована десь недалеко, на південь за містом і один квартал на схід від Міссісіпі, де праворуч можна побачити «Найбільшу у світі упаковку пива», шість резервуарів, зовні пофарбованих і з написом на етикетці «Вистояне світле пиво Кінгсленд». Чоловіки, що живуть на Нейлгауз-роу, познайомились у студмістечку Урбана-Шемпейн університету Іллінойсу, де всі, крім одного, були студентами бакалаврату за спеціальністю англійська мова або філософія. (Винятком був ординатор хірургічного відділення в лікарні того ж університету.) «Грізна П'ятірка» звучить надто іронічно, проте їм подобається. Вони сприймають це як веселу карикатуру. Самі ж себе вони називають «Гегелівські мерзотники». Ці джентльмени — цікава компанія, проте ми продовжимо знайомство з ними трохи пізніше. Нашу увагу привертають плакати, намальовані від руки й наклеєні на фасадах кількох будинків,

два стовпи ліхтарів та кілька занедбаних будівель. На плакатах написано: «РИБАЧЕ, МОЛИСЬ СВОЄМУ СМЕРДЮЧОМУ БОГУ, ПОКИ МИ НЕ ВПІЙМАЛИ ТЕБЕ ПЕРШИМИ! ПАМ'ЯТАЙ ЕМІ!»

Від Нейлгауз-роу стрімко підіймається вгору вулиця Чейз-стрит. Вона пролягає між кількома пошарпаними спорудами зі зношеними, нефарбованими, сірими фасадами. Серед них готель «Нельсон», у якому ночують кілька постійних мешканців, спустошена таверна і магазин взуття із робочими черевиками «Ред Вінг» у великій вітрині, а також інші занедбані будівлі, що не мають жодних функціональних ознак і здаються примарними та похмурими. Ці споруди мають такий вигляд, наче вже втратили будь-яку надію на воскресіння, на те, що їх ще зможуть урятувати із суцільного мороку, вважаючи себе покинутими, непотрібними, практично мертвими. У певному сенсі, усе так і було. На фасаді готелю «Нельсон», десять футів над тротуаром, — коричнево-жовта горизонтальна лінія. Також її видно на двох останніх будівлях з блідими фасадами, що стоять навпроти, на рівні двох футів над фундаментом. Це не просто лінія, а мітка, яку залишила повинь 1965 року, коли Міссісіпі вийшла з берегів, затопивши залізничну колію, Нейлгауз-роу, піднялась майже до найвищої точки Чейз-стрит.

Піднімаючись далі, вище від мітки повені, вулиця стає ширшою, перетворюється на головну магістраль містечка Френч Лендінга — того, що під нами. І «Азенкурський театр», і «Півний гриль-бар», і Перший фермерський державний банк, і Фотостудія Самуела Штуцца (яка має стабільний прибуток, займаючись випускними альбомами, весільними фотографіями та дитячими портретами), і вздовж тротуарів крамниці, а не якісь примари: Аптека Бентона, магазин «Першокласна фурнітура», відеостудія «Суботній вечір», маркет «Королівський одяг», торговий центр «Асортимент Шмітта», крамниці, де можна купити електротовари,

журнали, вітальні листівки, іграшки, спортивні товари з логотипами відомих баскетбольних команд: «Брюерс», «Твінс», «Пекерс», «Вікінс», «Університет Вісконсину». За кілька кварталів назва вулиці змінюється на Ліол-роуд, будівлі дедалі більше відокремлюються і зменшуються до одноповерхових дерев'яних будиночків з рекламними вивісками страхувальних офісів і туристичних агенцій на фасадах. Далі вулиця переходить у шосе і проходить повз супермаркет «7-11», уздовж помешкання Рейнхолда Т. Грауерхамера, де розташувалась Спілка ветеранів західних війн, мимо агентства з продажу фермерського знаряддя, яке місцеві жителі називають «Гольц», і так аж доки не розпочинаються широкі, безкраї поля. Здійнявшись угору ще на сотню футів, вдихнувши ковток чистого, свіжого повітря, ми бачимо неймовірний краєвид біля підніжжя та на вершині гори — морена, висохле русло, пласкі схили, укриті сосновими лісами, надзвичайно глибокі глинисті гірські долини, звивисту річку, невеличкі поля і маленькі містечка. Одне з них — Централія. Воно являє собою будинки, розкидані навколо перехрестя двох вузьких шосе — 35 та 93.

Просто під нами Френч Лендінг має такий вигляд, наче серед ночі евакуювали всіх жителів. На тротуарах — ні душі, ще ніхто не відчиняє крамниць на Чейз-стрит. На стоянках біля магазинів жодного автомобіля чи пікапа. Вони почнуть з'являтися за годину, спочатку по одному чи два, а потім ринуть невеликим потоком. Не світяться вікна в комерційних будівлях та простеньких будинках прилеглих вулиць. За один квартал на північ від Чейз, на Самне-стрит, видніються чотири цегляні двоповерхові будівлі — Державна бібліотека Френч Лендінга, кабінети місцевого лікаря, доктора медичних наук Патріка Джей Скарда, юридична фірма «Белл і Холланд», якою керують сини засновників Гарланд Белл і Юліус Холланд, похоронне бюро «Хартфілд і син», що теж є власністю величезного похоронного бюро в центрі Сент-Луїса, і поштове відділення Френч Лендінг.

Наступний будинок відокремлений широкою під'їзною алеєю до величнього паркувального майданчика позаду, де Самне перетинається із Сед-стрит. Там розташована така ж сама цегляна двоповерхова будівля, лише трохи довша. На вікні другого поверху — непофарбовані залізні ґрати, на стоянці поряд — чотири автомобілі, серед них два патрульних, з блимавками й написами ВПФЛ (Відділок поліції Френч Лендінга). Присутність поліцейських авто і ґрат на вікнах здаються недоречними в цьому надзвичайно тихому місці. Які тут можуть бути злочини? Достоту нічого серйозного, принаймні серйознішого, ніж невеличка крадіжка в магазині, водіння в нетверезому стані чи нечаста бійка в барі.

Ніби на підтвердження розміреного і спокійного життя міста вниз вулицею Сед-стрит повільно рухається червоний фургон із написом «Вісник Ла-Рів'єр». Він зупиняється біля кожної поштової скриньки, і водій фургона просовує щоденну газету, загорнену в синій поліетиленовий мішечок, до сріблястих циліндрів із такими ж написами, як на фургоні. Коли той повертає на Самне-стрит, де на будинках лише щілини замість скриньок, водій-листоноша кидає запаковані газети перед вхідними дверима. Сині згортки падають перед входом до поліцейського відділку, похоронного бюро та адміністративних будівель. Не отримує газети лише поштове відділення.

Цікаво, у вікнах першого поверху поліцейського відділку увімкнено світло. Відчиняються двері. Виходить високий темноволосий молодик у формі: блідо-синя сорочка на короткій рукав, портупея, темно-сині штани. Широкий ремінь і значок на грудях Боббі Дюлака виграють золотавими відблисками на сонці. І все, що є на ньому, ураховуючи 9-міліметровий пістолет на стегні, видається таким же новісньким, як і сам Боббі Дюлак. Він проводить поглядом червоний фургон, що повертає ліворуч, на Секонд-стрит. Осудливо глянувши на пакунок із газетами, підштовхує